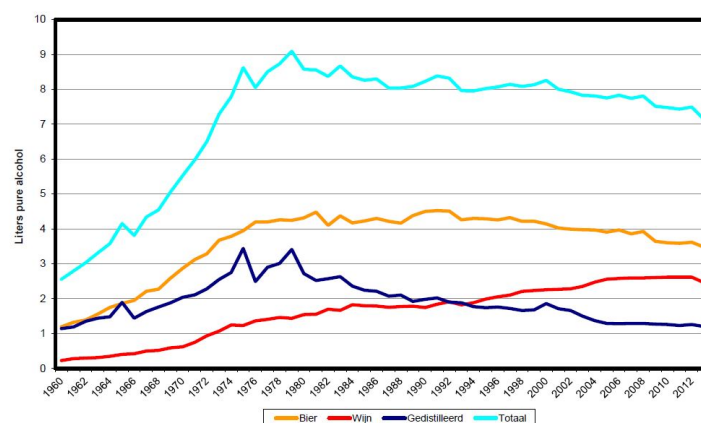

Alcohol en jongeren: gemeenten aan zet!?

Wim van Dalen, 1 april 2015
www.STAP.nl

Alcoholconsumptie in Nederland is na een explosieve stijging tussen 1960 en 1975 noch afgenomen, noch gestegen

Alcohol in Nederland: zo maar wat cijfers

- Tussen 2003 en 2013 is het aantal jongeren tussen 12 en 16 dat begint met drinken significant **gedaald**, vooral de jongsten.
- **Binge drinken** neemt toe: 72 % van de actueel drinkende scholieren van 16 jaar hebben de laatste maand 5 glazen of meer per gelegenheid gedronken (HBSC, 2014).
- Ongeveer **5 miljoen** Nederlanders drinken meer alcohol dan dat de richtlijnen voor alcoholgebruik met **aanvaardbaar risico** voorschrijven (STAP, 2014)
- **Slechts 1 op de 3** Nederlanders is bekend met de relatie tussen alcoholgebruik en kanker (TNO NIPO, 2014); Ned. telt 1500-2500 alcoholgerelateerde doden door kanker.
- Geschat wordt dat uitgaansgeweld tussen de **800 miljoen en 1,3 miljard** euro per jaar kost aan veiligheidszorg (van der Giessen, 2013).

3

Een foutief beeld uit de media...

De Telegraaf BINNENLAND

Nieuws | Drive | Teleport | DFT | MijnBedrijf | OverGeld | Vrouw | Uitgaan | Reizen | Varen | Auto

Buitenland | Gezond | Weer | Verkeer | Horoscoop | TV | Specials

Dinsdag 30 september 2014. Het laatste nieuws het eerst op NU.nl

Algemeen / Binnenland

Deel:

ma 08 sep 2014, 06:49 | lees voor

Jonge pubers drinken fors minder alcohol

Het alcoholgebruik onder jongeren tussen de 11 en 16 jaar is de afgelopen jaren flink gedaald. Dat blijkt maandag uit een studie van de Universiteit Utrecht, het Trimbos-instituut en het Sociaal en Cultureel Planbureau.

De onderzoekers spreken van een cultuuromslag onder jonge pubers. Had in 2003 nog 70 procent van de kinderen uit groep 8 al een eerste glas alcohol gedronken, tien jaar later was dat nog maar 17 procent. Ook de 14-jarigen blijven nuchter.

Foto: 123rf

Pubers drinken fors minder

Jonge pubers zijn in de afgelopen 10 jaar spectaculair minder gaan drinken. Dat blijkt uit maandag gepubliceerd onderzoek naar de gezondheid en het welzijn van Nederlandse scholieren tussen de 11 en 16 jaar.

In 2003 had 70 procent van de basisschoolkinderen uit groep 8 al eens een glas alcohol gedronken. Ruim 10 jaar later blijkt dat nog maar 17 procent te zijn. Jeugdonderzoekster Wilma Vollebregt van de Universiteit Utrecht zegt dat de opvoeding strenger is geworden. Een andere verklaring is dat ouders zich meer realiseren hoe slecht drank is voor opgroeiende kinderen. Het onderzoek laat ook zien dat tieners minder vaak samen met vrienden naar de kroeg gaan. Te zien 14

Foto: ANI

Een foutief beeld uit de media...: minder jongeren drinken ipv dat jongeren minder drinken.

De Telegraaf BINNENLAND

Nieuws | Drive | Teleport | DFT | MijnBedrijf | OverGeld | Vrouw | Uitgaan | Reizen | Varen | Auto

Buitenland | Gezond | Weer | Verkeer | Horoscoop | TV | Specials

Dinsdag 30 september 2014. Het laatste nieuws het eerst op NU.nl

Home » Binnenland

Algemeen / Binnenland

Voorpagina
Net binnen
Algemeen
Binnenland
Buitenland
Politiek

Economie
Beurs
Sport
Tech
Achterklap
Entertainment
Opmerkelijk
Wetenschap
Gezondheid

NEEDERLANDS
INSTITUUT
VOOR ALCOHOLBELEID

Gepubliceerd: 8 september 2014 08:22
Laatste update: 8 september 2014 11:21

Deel:

Jonge pubers drinken fors minder alcohol

Het alcoholgebruik onder jongeren tussen de 11 en 16 jaar is de afgelopen jaren flink gedaald. Dat blijkt maandag uit van de Universiteit Utrecht, het Trimbos-instituut en en Cultureel Planbureau.

De onderzoekers spreken van een culturomslag onder jonge pubers. Had in 2003 nog 70 procent van de kinderen uit groep 8 al een eerste glas alcohol

Pubers drinken fors minder

Jonge pubers zijn in de afgelopen 10 jaar spectaculair minder gaan drinken. Dat blijkt uit maandag gepubliceerd onderzoek naar de gezondheid en het welzijn van Nederlandse scholieren tussen de 11 en 16 jaar.

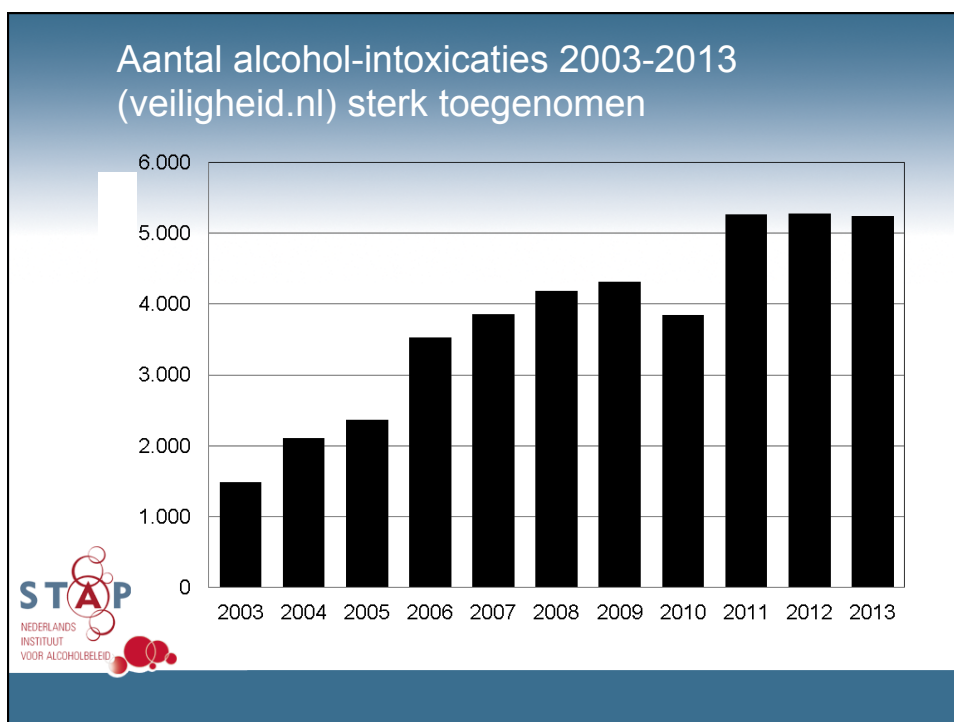
In 2003 had 70 procent van de basisschoolleerlingen uit groep 8 al een eerste glas alcohol gedronken. Ruim 10 jaar later blijkt dat nog maar 17 procent te zijn. Jeugdonderzoekster Wilma Vollebregt van de Universiteit Utrecht zegt dat de opvoeding stringer is geworden. Een andere verklaring is dat ouders zich meer realiseren hoe slecht drank is voor opgroeiende kinderen.

Het onderzoek laat ook zien dat tiener s minder

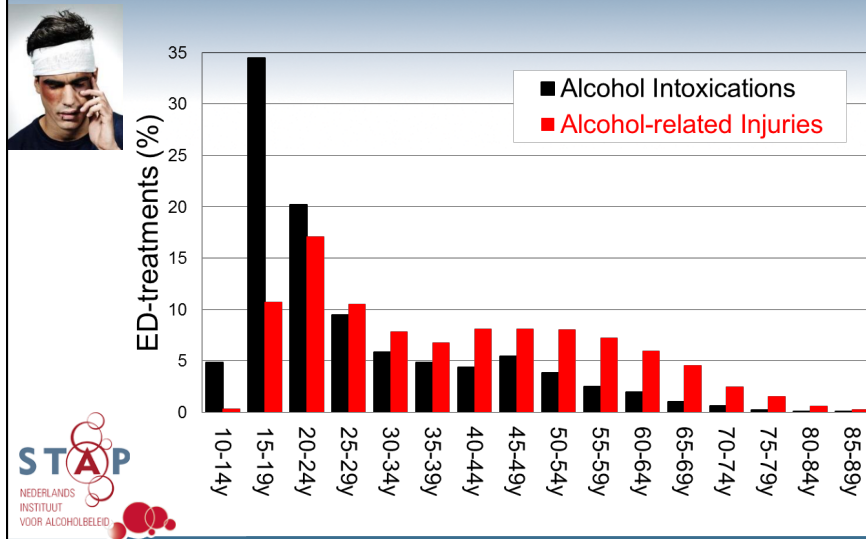
ma 08 sep 2014, 06:49 | lees voor

Foto: ANP

Sinds 2003: begin leeftijd daalt, maar zowel het binge drinken als het aantal intoxicaties nam toe

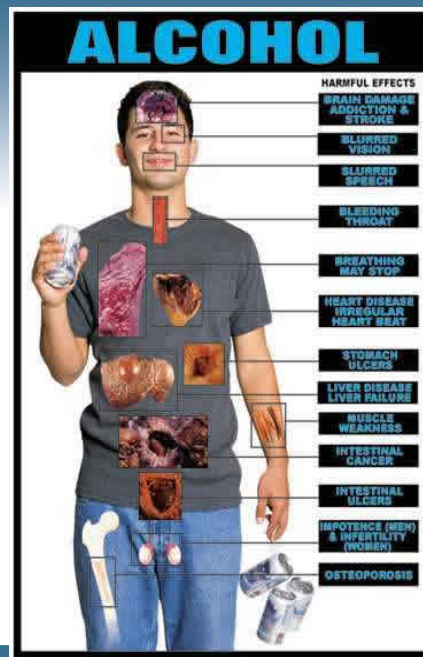

Intoxicaties vs. overige spoedeisende opnames

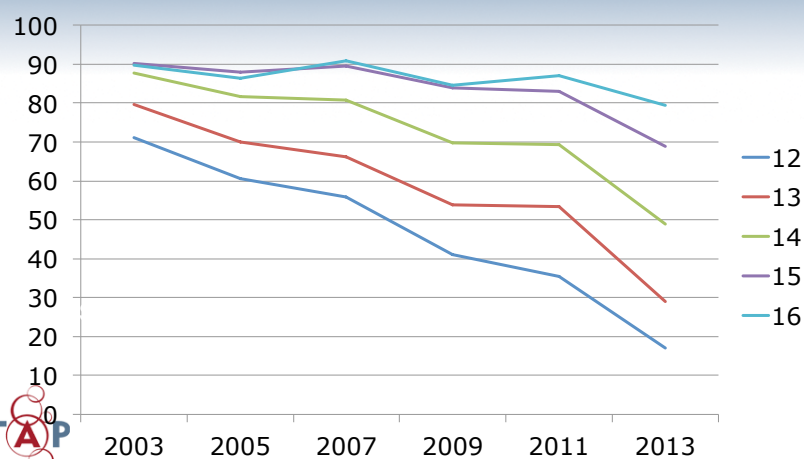

Alcohol en Gezondheid en Jongeren

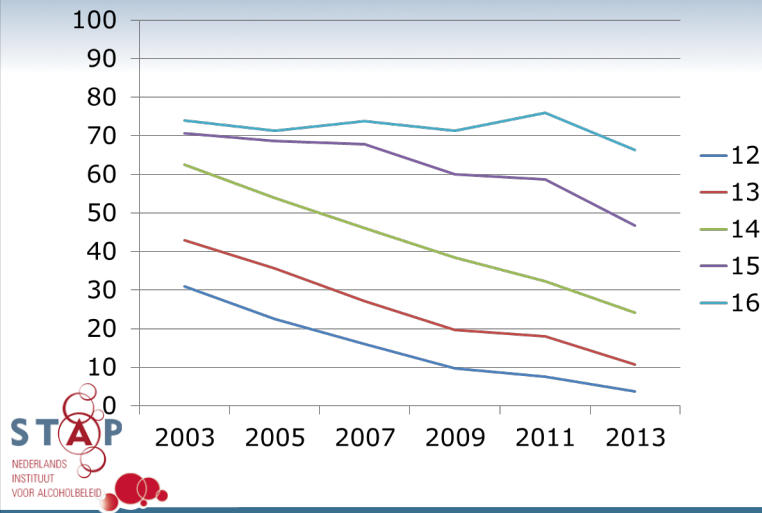
- Beschadiging hersenontwikkeling
- Vergrote kans op verslaving bij drinken op jeugdige leeftijd
- Risico overdosis

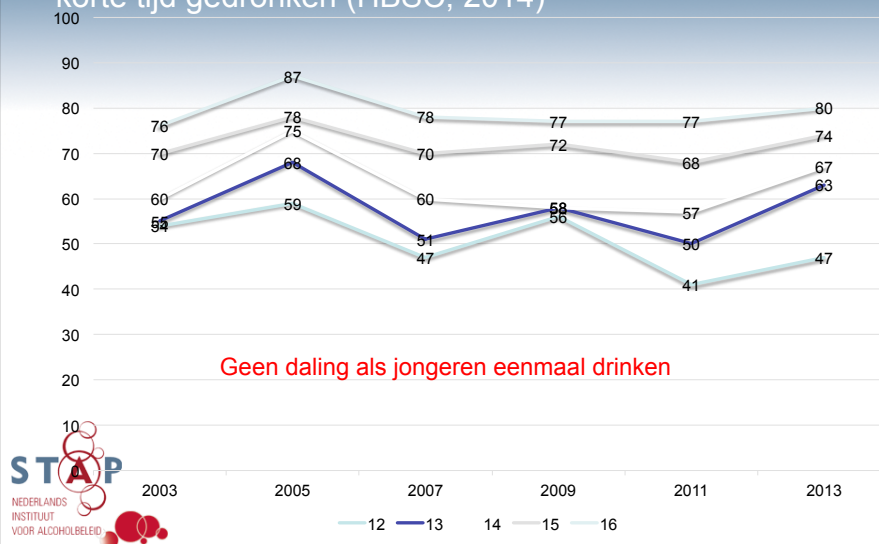
Toch gaat het de goede kant op: Alcoholgebruik ooit (12-16 jaar): minder jongeren drinken (HBSC, 2014)

Laatste maand alcoholgebruik: significante daling in alle leeftijdsgroepen, behalve bij 16-jarigen (HBSC, 2014)

Binge drinken blijft een probleem: 4/5 of meer glazen in korte tijd gedronken (HBSC, 2014)

NIX18
NIET ROKEN - NIET DRINKEN

Beeldvorming bepaalt aanpak...

Welk primaire beeld heeft u eigenlijk van het alcoholprobleem en van de beste aanpak?

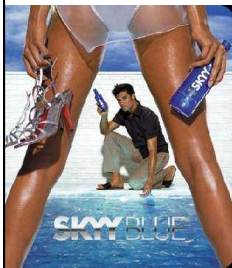
- Jongeren drinken te veel en het probleem en de oplossing ligt vooral bij de **ouders**
- Het zijn bepaalde **risicogroepen** die teveel drinken, die moeten we dus zien te bereiken...
- Het is vooral een kwestie van onze ongezonde leefstijl zoals ook bij roken, te vet eten en te weinig bewegen? En daar zijn we ons steeds meer van bewust....Het gaat ons **allemaal** aan...meer voorlichting?
- Het is net als met voetbal....we hebben er allemaal verstand van

Het beeld dat de alcoholproducenten communiceren:

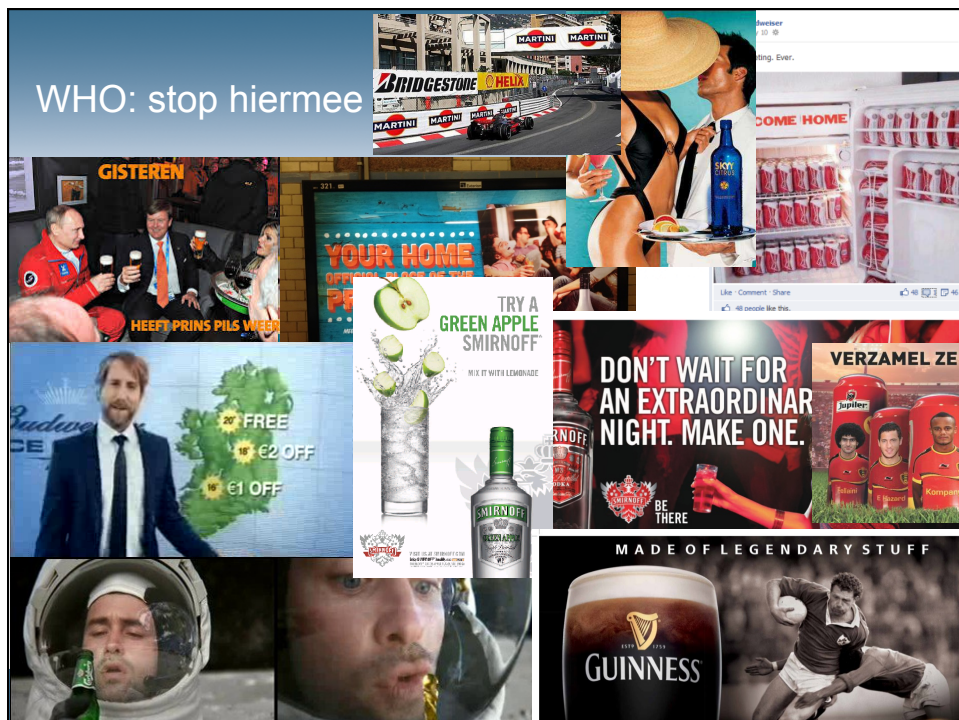
Het is een **kleine groep misbruikers** van alcohol die problemen veroorzaken zoals criminaliteit, ziekten, arbeidsverzuim, geweld, seksueel misbruik en armoede. Dat zijn misbruikers en die moeten **individueel** worden aangepakt.

Het is symboolpolitiek als we denken met collectieve maatregelen deze problemen uit de wereld te helpen. Daar benadelen we bovendien de grote groep verantwoorde drinkers mee.

Het beeld dat de Wereldgezondheidsorganisatie communiceert (2012):

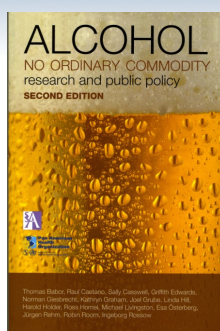
- De commercie speelt een grote rol: de drie meest effectieve beleidsmaatregelen - *'the three best buys'* om alcoholgerelateerde schade aan te pakken is het verhogen van de prijs, het beperken van de beschikbaarheid van alcohol en een verbod op alcoholreclame.
- En....de EU-lidstaten hebben van 2006-2010 vooral aandacht besteed aan minder belangrijke alcohol-beleidsmaatregelen, zoals voorlichting en campagnes, en minder aan de meest effectieve maatregelen zoals prijsverhoging en reclamebeperking.

En hier ook mee:

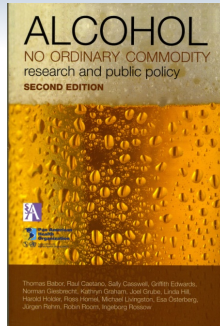
19

Het beeld dat de wetenschappers communiceren over effectieve beleidsmaatregelen

- Beperking beschikbaarheid van alcohol: alcohol is geen gewoon product
- Beperken vraag door accijns en prijspolitiek
- Regulering van reclame en sponsoring; totaal verbod is meest effectief
- Effectief beleid tegen rijden onder invloed
- Vergroten bewustwording en draagvlak voor effectieve maatregelen
- Invoering goede screening programma's voor schadelijk alcoholgebruik

Het beeld dat de wetenschappers communiceren over effectieve beleidsmaatregelen: vet + relevant voor gemeenten; niet vet vereist beleid landelijke overheid

- **Beperking beschikbaarheid van alcohol: alcohol is geen gewoon product**
- Beperken vraag door accijns en prijspolitiek
- Regulering van reclame en sponsoring; totaal verbod is meest effectief
- Effectief beleid tegen rijden onder invloed
- **Vergroten bewustwording en draagvlak voor effectieve maatregelen**
- **Invoering goede screening programma's voor schadelijk alcoholgebruik**

Nederland heeft ook flink meegedaan met champagne voeren en het uitvoeren van regionale alcoholprojecten. We weten nu dat alleen een integrale landelijke en regionale aanpak werkt. Preventie en handhaving dienen gezamenlijk op te trekken.

De invoering van de 18 jaar grens kunnen we beschouwen als de eerste hoofdprijs van onze inspanningen.

Wij zijn in Nederland inmiddels ruim 25 jaar campagne aan het voeren.....(vanaf 1986)...

DRANK
maakt meer kapot dan je lief is.

LAAT JE NIET FLESSEN!

FrisValley

Amersfoort fris

KLEINE GLAZEN GROTE GEVOLGEN!

NIX18

NIET ROKEN - NIET DRINKEN

NUCHTERE FRIES

Drank. Denk na.

DEN HAAG

EEN FRISSE BLIK OP ALCOHOL

LAAT NIET IN ZUIPEN!

Minder drank Meer scoren!

West Frisland

Verzuip jij je toekomst

aanpak jeugd en alcohol ZHZ

Belangrijke veranderingen in de preventive-aanpak in Nederland (vanaf 2000)

- Van (jonge drinker) naar zijn/ haar omgeving (ouders)
- Van overlast naar gezondheid
- Van de horeca naar de supermarkt
- Van voorlichting naar naleving en handhaving

Taak gemeenten

Gemeenten hebben hun alcoholbeleid sinds 1-1-2013 voor belangrijk deel in eigen hand.

- Gemeenten dienen vast te stellen of alcoholverstrekkers zich aan de leeftijdsgrens houden
- Gemeenten kunnen jongeren onder de 18 beboeten als ze op voor publiek toegankelijke plaatsen alcohol in bezit hebben
- Supermarkten kunnen bij 3x overtreden leeftijdsgrens in 1 jaar tijdelijk verbod krijgen om alcohol te verkopen (zgn. three-strikes-out)
- Gemeenten kunnen bij verordening extreme prijsacties in horeca en detailhandel verbieden
- Gemeenten kunnen bij verordening schenktijden vaststellen in sportkantines

Nalevingspercentages 2013

	Rotterdam	Den Haag	Utrecht	N-H-N	Landelijk
Slijterij	50%			22%	63%
Supermarkt	62%		52%	50%	55%
Horeca	45%	30%		19%*	36%
Sportkantine	27%	14%		20%	15%
Avondwinkel	0%				
Totaal	43%	34%		26%	47%

Naleving versus beschikbaarheid (2011)

- 20 jongeren van 14 en 15 jaar zijn “losgelaten” binnen hun stad: opdracht “koop alcohol”
- Alle mysteryshoppers slaagden erin om alcohol te kopen.
- Indien ze een keer niet slaagden gingen ze simpelweg naar een andere winkel.
- Gemiddeld binnen 10 minuten alcohol gekocht

Eye-opener: naleving is dus niet hetzelfde als beschikbaarheid

- Bron: Van Hoof, J.J., & Gosselt, J. F. (2013). Underage Alcohol Sales—It Only Takes a Minute: A New Approach to Underage Alcohol Availability. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 74, 423–427.

Enkele politieke ontwikkelingen

- Kamerdebat 9-10-2014
- Initiatief Min. van Veiligheid en Justitie
- Horeca en supermarkt gecombineerd?

Resultaat Kamerdebat 9 oktober 2014 (1)

- Begin 2015 gaan de resultaten van het nieuwe onderzoek naar de nalevingscijfers voor tabak en alcohol naar de Tweede Kamer.
- Voor de begrotingsbehandeling volgt er informatie over naming-and-shaming voor de supermarkten in het kader van de naleving.
- Begin 2015 volgt er informatie over gemeenten die al dan niet preventie- en handhavingsplannen hebben.

Resultaat Kamerdebat 9 oktober 2014 (2)

- Het onderzoek naar de maatschappelijke kosten van alcoholgebruik, inclusief wat wel en niet werkt en de ervaringen in het buitenland, gaat in 2015 naar de Tweede Kamer.
- Zo mogelijk voor de begrotingsbehandeling wordt ingegaan op de onderzoeken naar de effectiviteit van de maatregelen van het tegengaan van alcoholgebruik, onder andere met betrekking tot reclame.
- In het voorjaar van 2015 volgt informatie over de inzet van de mysteryshoppers bij handhaving.

Aanpak alcohol en uitgaansgeweld min V&J

- Voorbereiding gemeentelijke pilots over tal van alcoholgerelateerde onderwerpen
- Handhaafbaarheid doorschenken, portierbeleid, inzet mysteryshoppers bij handhaving, alcoholvrij uitgaan, samenwerking horeca, effectieve leeftijdscontrole, gebruik sociale media etc etc etc
- Deelnemers o.a. Breda, Den Haag, Eindhoven, Hilversum, Hoorn, Rotterdam, Texel en Utrecht

Agenda Lokale Democratie: combi's levensmiddelenwinkel en horeca

- Meer probleemgebruikers overdag in winkelcentra -> meer openbare dronkenschap en agressie
- Avondverkoop alcohol vanuit horeca, vooral na sluitingstijd -> extra overlast in uitgaansgebieden
- Mensen die bewust niet drinken moeten door horecagelegenheden lopen -> grotere kans op terugval
- Toename alcoholverkooppunten -> slecht voor volksgezondheid
- Sterke uitbreiding van de handhavende taak voor gemeenten -> handhaving komt nog meer onder druk te staan

35

Toezegging Plasterk:

Pilots waarin combi's van levensmiddelenwinkel en horeca mogelijk worden zullen niet komen op de lijst in de Experimentenwet. Opname in zo'n wet was nodig omdat plannen in strijd waren met Drank- en Horecawet.

36

Retailagenda: combi's winkel en horeca, passend binnen Drank- en Horecawet

- In Retailagenda staat dat er geëxperimenteerd gaat worden met combi's winkel en horeca, binnen bestaande Drank- en Horecawet
- Diverse wethouders zeggen echter dat zij gaan experimenteren met winkels in horecalokalen, op een wijze die in strijd lijkt met Drank- en Horecawet
- STAP zal in de gaten houden of er pilots komen die in strijd zijn met Drank- en Horecawet
- Elke toename van het aantal alcoholverkooppunten zal overigens extra risico's met zich brengen en leiden tot méér noodzaak tot handhaving

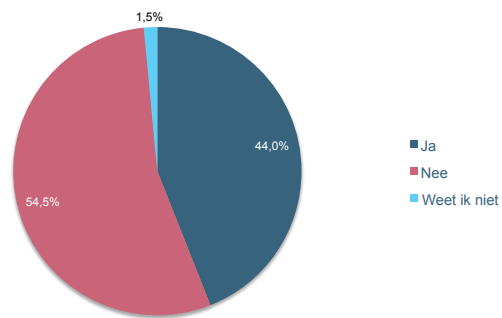
37

Onderzoek analyse P&H plannen

- Uitgevoerd door STAP vlak voor de zomer 2014
- Alle gemeenten zijn benaderd (403 in 2014; nu 393)
- 266 van de 403 gemeenten hebben meegedaan
- Onlangs is een herhaling van het onderzoek uitgevoerd.

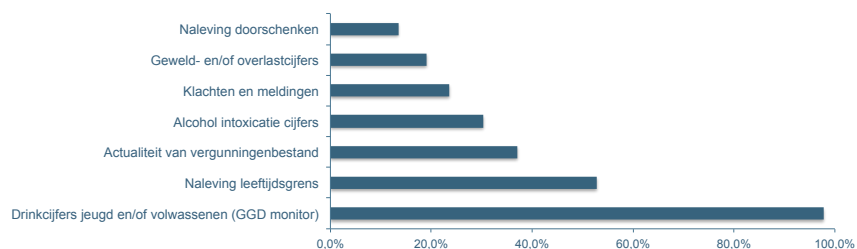
Is het P&H plan vastgesteld? (N= 266)

Wat staat er in?

- Probleemanalyse alcoholproblematiek: 76,1%
- Aanvullende regelgeving: 36,6%
- Handhavingsactiviteiten 96,6%
- Preventieactiviteiten: 94%
- Integraal werkplan 28,2%

Wat voor probleem-data staan er in de plannen? (N=89)

Hoeveel gemeenten noemen extra verordeningen?

- Totaal 43 gemeenten
- Beperken schenktijden: 36
 - Beperken prijsacties horeca: 25,
detailhandel: 7
 - Aanvullende voorwaarden ontheffing: 23

Wie trekt het plan?

	Trekker
Veiligheid	31,6%
Volksgezondheid	52,1%
Toezicht & Handhaving	31,6%
Juridische zaken/vergunningen	25,6%
Andere afdelingen	8,5*
Geen	1,7%

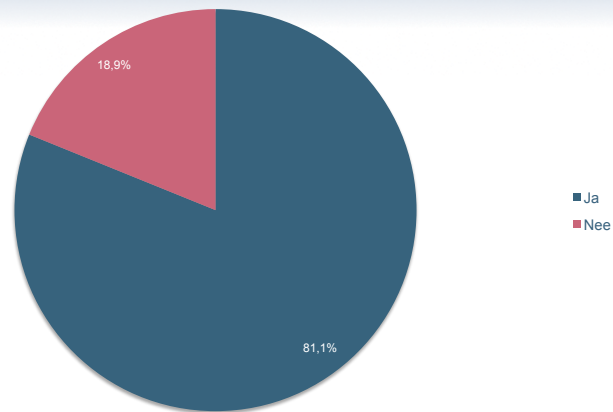
Problemen?

- 106 van de 266 ervaren geen problemen
- 160 gemeenten noemen tal van problemen
 - Beschikbare tijd (103)
 - Financieel (44)
 - Beschikbare expertise
 - Plaatsing van het plan binnen bestaande kaders
 - Externe samenwerking
 - Interne samenwerking

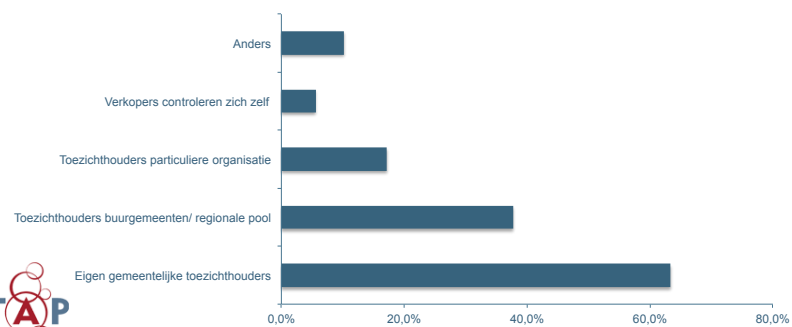

Houdt u al toezicht?

N=265

Wie houden er toezicht?

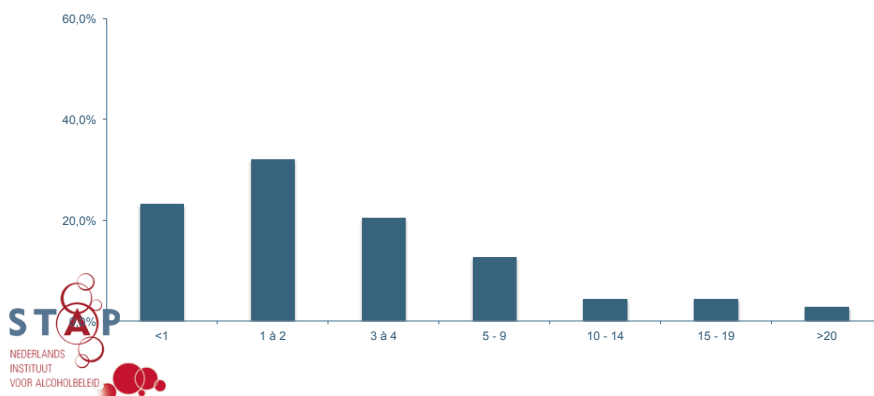

Capaciteit

- Gemiddeld 2,9 toezichthouders ter beschikking voor DHW (n=208)
- Gemiddeld 0,86 FTE op gemiddeld 51.079 inwoners (n=189)
- Gemiddeld aantal controles per week: 3,7 (n=181)

Hoeveel controles gemiddeld per week? N=181

Resultaat toezicht vanaf 1-1-2013 (n=176)

	Totaal	Gemiddelde
Bestuurlijke waarschuwingen	999	5,68
Bestuurlijke boetes	61	0,35
Schorsen vergunning:	6	0,03
Intrekken vergunning:	9	0,05
3 strikes out (detailhandel):	0	0,00
Last onder dwangsom:	98	0,56
Proces verbaal:	265	1,51
<i>Niet geduide maatregelen</i>	135	0,77
Alle maatregelen opgeteld	1573	8,94

Resultaat toezicht vanaf 1-1-2013 (n=154)

	Totaal	Gemiddelde
Artikel 3 DHW:	195	1,27
Artikel 18 DHW:	56	0,36
Artikel 20, lid 1 DHW:	168	1,09
Artikel 24 DHW:	242	1,57
Artikel 25 DHW:	65	0,42
Artikel 45 DHW:	182	1,18

Problemen?

- 82 van de 261 gemeenten geen problemen
(32 weten het niet)
- Overige 147 gemeenten rapporteren 203 problemen
 - Financieel: 71
 - Beschikbare expertise: 35
 - Competenties toezichthouder: 22
 - Eisen/onzuidelikheden in de wetgeving: 21
 - Samenwerking met verkopers van alcohol
 - Samenwerking met politie

Verwachtingen?

- Landelijke vraagbaak/expertise centrum
- Weekendpool weer beschikbaar stellen
- Wettelijke aanpassing voor inzet mystery-shoppers bij toezicht

Dank voor uw aandacht

Ir. Wim van Dalen

Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid STAP

Postbus 9769 | 3506 GT | Utrecht

T: +31 (0)30 6565 041 | F: +31 (0)30 6565 043

E: wvandalen@stap.nl | I: / www.stap.nl

Twitter: [@wimvandalen](https://twitter.com/wimvandalen)

Het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid is een onafhankelijk kennisinstituut dat zich inzet voor een effectief alcoholbeleid en voor publieke bewustwording van de gezondheidsrisico's van alcohol.

